

The Relationship between Poverty and Inflation and Interest in Turkey

Fulya ÇINAR¹

Keywords

Poverty, Interest Rate, Inflation.

Abstract

Poverty is a socioeconomic problem that appears in different dimensions in all societies. When the historical background of the concept is examined, it is seen that it was initially defined as a state of deprivation of basic needs. However, the needs of man, who is a social being, are constantly updated with the changing world. Therefore, the definition of poverty is reshaped day by day within the dynamism of the socioeconomic structure. Accordingly, the factors that cause poverty also change in line with the needs. Today, there are many socioeconomic factors that cause poverty. These factors may vary according to the level of development of societies. In countries such as Turkey, the phenomenon of poverty is shaped especially on the axis of economic factors. The distortive effects of these factors on expenditure, consumption and income distribution directly and deeply affect the poor living in that society. This study aims to analyse the relationship between inflation and interest rates, which are among the macroeconomic factors that cause poverty, and poverty. In this context, firstly, the conceptual framework of the variables is drawn. Then, Granger Causality Test and Engle-Granger Cointegration Test were applied to the variables in order to determine the relationship between poverty, interest and inflation rates of Turkey for the period 2006-2022. The findings of the study show that there is a cointegration relationship between poverty, inflation and interest rates and that these variables move together in the long run. Regarding the causality relationship of the variables, a causality relationship was found between interest rate and poverty.

Article History

Received

16 November, 2023

Accepted

31 December, 2023

Türkiye’de Yoksulluk ile Enflasyon ve Faiz İlişkisi

Anahtar Kelimeler

Yoksulluk, Faiz Oranı, Enflasyon.

Özet

Yoksulluk tüm toplumlarda farklı boyutlarda ortaya çıkan sosyoekonomik bir sorundur. Kavramın tarihsel arka planı incelendiğinde başlangıçta temel ihtiyaçlardan yoksunluk durumu olarak tanımlandığı görülmektedir. Ancak sosyal bir varlık olan insanın ihtiyaçları, değişen dünya ile birlikte sürekli güncellenmektedir. Dolayısıyla sosyoekonomik yapının dinamizmi içinde yoksulluğun tanımı her geçen gün yeniden şekillenmektedir. Buna bağlı olarak yoksulluğu ortaya çıkaran faktörler de ihtiyaçlar ölçüsünde değişiklik göstermektedir. Günümüzde yoksulluğa neden olan pek çok sosyoekonomik faktör bulunmaktadır. Bu faktörler toplumların gelişmişlik seviyesine göre

¹ Corresponding Author. ORCID: 0000-0003-1352-4607. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, fulyacinar@sdu.edu.tr

değişiklik gösterebilmektedir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk olgusu özellikle ekonomik faktörler ekseninde şekillenmektedir. Bu faktörlerin harcama, tüketim ve gelir dağılımı üzerinde yaratmış olduğu bozucu etkiler o toplumda yaşayan yoksulları doğrudan ve derinden etkilemektedir. Bu çalışma yoksulluğa neden olan makroekonomik faktörler arasında yer alan enflasyon ve faiz oranlarının yoksullukla ilişkisini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışmada öncelikle değişkenlerin kavramsal çerçevesi çizilmiştir. Ardından Türkiye'nin 2006-2022 dönemine ait yoksulluk, faiz ve enflasyon oranları verilerinden yararlanılarak bu veriler arasındaki ilişkiyi etmek amacıyla değişkenlere Granger Nedensellik Testi ve Engle-Granger Eşbütünleşme Testi uygulanmıştır. Çalışmanın bulguları, yoksulluk ile enflasyon ve faiz oranları arasında eşbütünleşme ilişkisinin saptandığını, bu değişkenlerin uzun dönemde birlikte hareket ettiğini göstermektedir. Değişkenlerin nedensellik ilişkisine dair bulgularda ise, faiz oranı ile yoksulluk arasında bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.

Makale Geçmişi

Alınan Tarih

16 Kasım 2023

Kabul Tarihi

31 Aralık 2023

1. Giriş

Bireylerin hayatlarını idame ettirebilmek için ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlerden mahrum olması, bunları satın alabilecek gelirden yoksun olması durumu olarak tanımlanan yoksulluk kavramı, her ülkede farklı boyutlarda gerçekleşmektedir. Özellikle sosyal ve ekonomik yönden gelişimini henüz tamamlayamamış ve geçiş ekonomisi sınıflandırmasında yer alan ülkelerde yoksulluk, temel ekonomik sorunlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Evrensel düzeyde etki alanına sahip olan yoksulluk problemi, küreselleşme ve neoliberal politikalarla birlikte çok boyutlu bir nitelik kazanmıştır. Söz konusu nitelik, yoksulluğu tetikleyen çok sayıda faktörün ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde pek çok ekonomik faktörle birlikte özellikle yüksek enflasyon ve faiz oranlarının yoksulluk üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Türkiye'de yoksulluk sorunu uzun yıllardan beri ekonomik ve toplumsal hayatta önemli bir yer teşkil etmektedir. 1980 sonrası kapitalist devletlerle bütünleşme uğraşları sonucunda ortaya çıkan piyasada serbestleşme eğilimleri (Topçu, 2015:127), sınır güvenliğinde yaşanan sorunlar, köyden kente göç gibi çok yönlü değişimler, yoksulluğun derinleşmesine neden olmuştur (Yıldırım, 2019:18). Bununla birlikte, özellikle son yıllarda yaşanan yüksek enflasyon, artan gelir dağılımı eşitsizliği, ekonomik krizler, doğal afetler, salgın hastalıklar, işsizlik oranlarının yükselişi, sınır ülkelerde yaşanan savaşlar ve bu savaşların tetiklemiş olduğu uluslararası göç, dış politikada yaşanan gerginlikler, kur dalgalanmaları gibi unsurların etkisiyle piyasalara duyulan güvenin zedelenmesi gibi durumlar, söz konusu derinliği arttırmıştır.

Yoksulluğu ortaya çıkaran makroekonomik faktörler arasında yer alan enflasyon ve faiz oranları son yıllarda Türkiye'de yoksulluk oranını ve yoksulluğun derecesini giderek arttırmaktadır. Türkiye'de enflasyon ve faiz oranlarının yoksulluk ve gelir dağılımı üzerinde yarattığı etkileri inceleyen Serin, Oktay (2019), Akar ve Erdoğan (2021), Daşdemir (2022)'in araştırma sonuçları da bu tespiti destekler niteliktedir. Sağlıklı ekonomiler için büyük sorun teşkil eden yüksek enflasyon oranları bugün Türkiye'de reel ücretlerde düşüşe neden olarak yoksulluğu tetikleyen faktörlerin başında gelmektedir. Söz konusu problemlerin çözümüne yönelik olarak son zamanlarda çeşitli sosyal ve ekonomik önlemler

alınmış olsa da özellikle enflasyonun tetiklediği derin yoksulluk durumu hala toplumumuzda çözülmeyi bekleyen en temel problemlerden biri olarak görülmektedir.

Çalışmada; Türkiye’de yoksulluk olgusu, enflasyon ve faiz oranları ile ilişkilendirilerek değerlendirilecektir. Bu araştırmada kullanılacak olan ekonometrik analiz ile amaçlanan; enflasyon ve faiz oranlarındaki değişimlerin yoksulluk ile eşbütünleşme ve nedensellik ilişkisini ortaya koymaktır. Literatürde Türkiye’de yoksulluk ve faiz oranları arasındaki nedensellik ilişkisini araştıran çalışmalara çok fazla rastlanmamıştır. Bu nedenle sonucun konuyla ilgili literatüre özgünlük açısından katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Bu doğrultuda çalışmanın ilk bölümünde yoksulluk kavramı ile faiz oranı ve enflasyon kavramları açıklanacak ayrıca bu değişkenler arasındaki ilişki irdelenecektir. Çalışmanın ikinci bölümü araştırma konusuyla ilgili alan yazınından oluşmaktadır. Söz konusu değişkenlere yönelik dünyada ve Türkiye’de bu çalışma ile benzer metotlar kullanılarak gerçekleştirilmiş olan bilimsel araştırmaların amaç, yöntem, bulgu ve sonuçları bu bölümde verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümü araştırmanın ekonometrik analiz bulgularından oluşmaktadır. Bu bölümde yoksulluk ile faiz oranı ve enflasyon arasındaki eşbütünleşme ve nedensellik ilişkisinin tespitine yönelik ekonometrik modelleme gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde yoksulluk ile enflasyon ve faiz oranları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular açıklanmıştır. Sonuç bölümünde ise çalışmanın bulguları çerçevesinde çıkarımlarda bulunularak öneriler sunulmuştur.

2. Yoksulluk Kavramı

Yoksulluk tarih boyunca tüm toplumlarda farklı tür ve boyutlarda bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Nedenine yönelik atfedilen unsurlar zamanla farklılaşsa da yoksulluk sorunu, insanlık tarihi süresince hiçbir toplum tarafından görmezden gelinmemiştir (Özaydın, 2020: 207). İlk ortaya çıkış dönemlerinde daha çok bireysel olarak mücadele edilen yoksulluk problemi zamanla toplumsal önlemler almayı gerektirir hale gelmiştir. Kökeni 17. yüzyıl başlarına dayanmakla birlikte yoksulluk özellikle 18. yüzyılın ortalarından itibaren kitlesel olarak artmaya başlamış ve sürekli hale gelmiştir (Şenses, 2002: 32). Yoksulluk kavramının ilk kez İngiliz araştırmacı Booth tarafından ortaya atıldığı bilinmekle birlikte kavramın modernize edilmiş şekli 19. yüzyıl sonunda Rowntree tarafından literatüre kazandırılmıştır. Seeböhm Rowntree yoksulluğu, kişinin biyolojik varlığını sürdürebilmesi için gerek duyduğu beslenme, barınma ve giyecek unsurlarından mahrum olması olarak tanımlamıştır (Rowntree, 1901: 12).

Toprağa dayalı üretim sisteminde ticarileşme ile birlikte bu alanda meydana gelen çözümler, insanların kırdan kente doğru göç etmelerine neden olmuş, kente yerleşen bu yeni ve yoğun kitle istihdam türlerinde bir düzensizliğe yol açarak modern yoksulluk olgusunun temelini oluşturmuştur. Bu düzensizlik, yalnızca üretim sistemleri değişime uğrayan ve bu yüzden ekonomik bir mahrumiyet yaşayan bir toplum yaratmaktan ziyade kırsal alanda kuvvetli olan ve ancak kentleşmeyle birlikte zedelenen sosyal ilişki ağlarını da olumsuz yönde etkilemiştir (Buğra, 2005: 2).

Tarih boyunca toplumsal tabakalaşma ya da bir diğer anlamıyla sınıflara ayrılma sürecinde belirli standartlara sahip sınıfın altında kalanlar yoksul olarak nitelendirilmiştir. Bu standartlar kimi zaman somut olarak kabul edilen ve finansal karşılığı bulunan metalar olabilirken kimi zaman da soyut olarak değerlendirilen statü, saygınlık, başarı gibi olgulardan oluşmuştur (Öztürk, 2008: 606). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere yoksulluk, Maslow'un belirtmiş olduğu gibi temelde fizyolojik olan daha somut ihtiyaçların giderilmesi ve sonrasında sevgi, aidiyet, statü gibi daha soyut ancak elzem olan ihtiyaçların karşılanması ile çözüme kavuşturulabilecek bir problemdir.

Yoksulluk pek çok farklı disiplini içinde barındıran çok yönlü bir problem olarak değerlendirilmektedir. Literatürde çok sayıda yoksulluk türü ve nedeni yer almaktadır. Toplumdan topluma farklılaşan, hatta aynı toplum içinde bölgeler arasında dahi farklı boyutlarda gerçekleşen bir olgu olan yoksulluğu ortaya çıkaran ekonomik faktörlerin incelenmesi, bu çalışmada konunun daha net anlaşılması açısından önemli görülmektedir. Bu çerçevede Türkiye'de özellikle son yıllarda yoksulluğu daha da görünür kılan ve derinleştiren iki önemli faktör olan faiz politikaları ve yüksek enflasyon oranlarının irdelenmesi anlamlı görülmektedir.

2.1. Türkiye'de Yoksulluğun Görünümü

Türkiye ekonomisi uzun yıllardır işsizlik, gelir dağılımı eşitsizliği, enflasyon gibi ekonomik sorunlarla karşı karşıyadır. Mevcut problemlere ek olarak dönem dönem aniden gelişen küresel veya ulusal kaynaklı ekonomik krizler, afetler, salgın hastalıklar gibi beklenmedik değişimler yoksulluğun giderek derinleşmesine neden olmaktadır. Türkiye'de yoksulluğun durumunun rakamlarla incelenmesi konunun daha net anlaşılması açısından anlamlı görülmektedir. Türkiye'de resmi istatistiki veri kaynağı TÜİK tarafından oluşturulmaktadır. Bu bölümde TÜİK tarafından sunulan yoksulluk verileri üzerinden Türkiye'de yoksulluğun görünümü ele alınacaktır.

TÜİK 1987 yılında başlatmış olduğu "Hanehalkı Bütçe Araştırması"na dayalı yoksulluk araştırmalarını 2005 yılına kadar devam ettirmiştir. 2006 yılı itibarıyla araştırmanın kapsamı geliştirilerek gelirin hanehalkı ve fertler arasındaki dağılımını ve yaşam şartları, yoksulluk, dışlanma gibi konuları gelir boyutuyla tespit etmek amacıyla "Gelir ve yaşam koşulları araştırması" uygulamasına geçilmiştir (TÜİK). Bu çalışmada TÜİK tarafından kapsamlı verilerin elde edilmeye başlandığı 2006 yılından itibaren yayınlanan yoksulluk verilerinden yararlanılacaktır.

TÜİK yoksulluk hesaplamalarında göreceli yoksulluğu esas almaktadır. Göreceli yoksullar; bir toplumda belirli bir düzeyin altında gelir elde eden bireyler olarak tanımlanmaktadır (TÜİK). Tablo 1'de 2006-2022 yılları arasında Türkiye'de yoksulluk araştırma sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 1. Türkiye Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Yoksulluk İstatistikleri, 2006-2022

Yıllar	Medyan gelirin %50'sine göre		
	Yoksulluk sınırı (TL)	Yoksul sayısı (Bin kişi)	Yoksulluk oranı (%)
2006	2 351	12 548	18,6
2007	3 041	11 163	16,3
2008	3 164	11 580	16,7
2009	3 522	12 097	17,1
2010	3 714	12 025	16,9
2011	4 069	11 670	16,1
2012	4 515	11 998	16,3
2013	5 007	11 137	15,0
2014	5 554	11 332	15,0
2015	6 246	11 219	14,7
2016	7 116	11 026	14,3
2017	7 944	10 622	13,5
2018	8 892	11 091	13,9
2019	10 793	11 641	14,4
2020	12 394	12 267	15,0
2021	14 034	11 936	14,4
2022	17 747	12 000	14,4

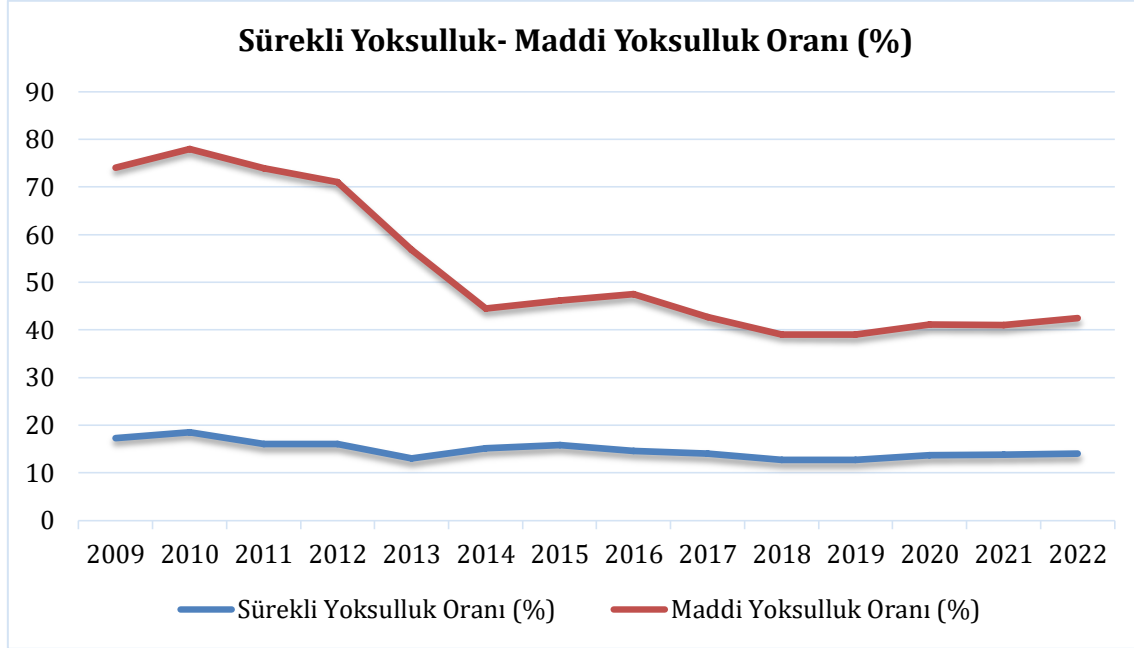
Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/>'den uyarlanmıştır. E.T:11.10.2023

Tablo 1 incelendiğinde Türkiye’de yoksulluğun uzun yıllardır çift haneli rakamlarda ve ciddi boyutlarda seyrettiği görülmektedir. Ancak 2006’dan günümüze birkaç yıl dışında (kriz dönemleri ve küresel salgın döneminde meydana gelen yükselişler) yoksulluk genel anlamda düşüş eğilimi göstermiştir. İnsanca yaşam standardını sağlamak için gerekli olan en düşük gelir olarak nitelendirilen yoksulluk sınırı incelendiğinde ise yıllar itibariyle sosyo-ekonomik hayatın olağan akışına uygun olarak bir yükselme görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde yoksulluk sınırının özellikle 2019 yılından sonra önceki yıllara oranla daha fazla yükselişe geçtiği görülmektedir. Veriler arasında en yüksek ivme 2022 yılında gerçekleşmiştir. Bunun temel sebepleri arasında, sağlık alanında olduğu gibi sosyo-ekonomik yaşamda da büyük tahribatlar yaratan COVID-19 küresel salgınının üretim, emek piyasası ve kamu harcamalarını olumsuz yönde etkilemesi, kriz ortamında uygulanan ekonomi politikaları ile enflasyonun giderek yükselmesi durumu da yer almaktadır. Demir ve Esen (2021)’in yapmış olduğu araştırmada da Türkiye’de özellikle 2020 yılında ortaya çıkan refah kaybının temel sebebinin COVID19 küresel salgını nedeniyle üretim hacminde meydana gelen daralma ve onun yol açmış olduğu ekonomik etkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye’de 2022 yılı 2. Yarısı için belirlenen asgari ücret net tutarı 5.500,35 TL olarak belirlenmiştir. Söz konusu dönem için TÜİK tarafından belirlenen yoksulluk sınırı ise 14.034 TL’dir. Her ne kadar yoksulluk oranında bir düşüş meydana gelse de yoksulluk sınırı ve asgari ücret arasındaki fark Türkiye’de emeği karşılığında başka hiçbir sermayesi olmayan toplumun en düşük ücret seviyesi üzerinden istihdam edilen kesimin yoksullukla karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Yoksulluk çok boyutlu bir problemdir. Enflasyon nedeniyle reel ücretlerdeki düşüş

bireyleri yoksulluğa sürüklemiş olsa da yoksulluğun tek nedeninin bu olmadığı, sosyolojik, kültürel, psikolojik, bireysel, coğrafi ve ekonomik pek çok etkinin de bu sürece dahil olduğu göz önünde tutulmalıdır.

Şekil 1. Türkiye'de Sürekli Yoksulluk-Maddi Yoksulluk Oranları, 2009-2022

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/>'den uyarlanmıştır. E.T:11.10.2023

Not: TÜİK sürekli yoksulluk istatistikleri 2009 yılında tutulmaya başladığından sağlıklı kıyaslama yapabilmek adına veri başlangıç yılı 2009 olarak seçilmiştir.

Şekil 1'de Türkiye'de 2009-2022 yılları arasında gerçekleşen maddi ve sürekli yoksulluk oranları gösterilmiştir. Sürekli yoksulluk oranı 4 yıllık verilerin analizi sonucunda "eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirin %60'ına göre" son yılda ve önceki yılların en az ikisinde yoksulluğun devam etmesi olarak tanımlanmaktadır (TÜİK). Türkiye'de sürekli yoksulluk oranı dalgalı bir seyir izlemiştir. 2010-2013 yılları arası düşüş eğilimi gösteren oran, 2013 sonrası yeniden yükselişe geçmiştir. 2015-2019 arası bu düşüş devam ederken 2019 yılı sonrasında sürekli yoksulluk oranı yeniden yükselişe geçmiştir. 2022 verilerine göre Türkiye'de sürekli yoksulluk oranı %14 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2018 krizinin ve 2019 yılında etkileri başlayan küresel salgının sosyo-ekonomik etkileri sürekli yoksulluğun artışında önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir. Her ne kadar söz konusu dönemde Türkiye ekonomisi büyüme yönünde gelişim kaydetse de bu büyüme enflasyonist bir büyüme olduğundan bireylerin alım gücünü desteklememiş ve yoksulluğun etkilerini uzun döneme yaymıştır.

Şekil 1'de yer alan bir diğer veri olan maddi yoksulluk oranı, insanca yaşam için gerekli olan bazı mal ve hizmetlere ulaşamama hali olarak tanımlanmaktadır (Eurostat,2021). Eurostat önceki yıllarda bu mal ve hizmetleri 9 başlık altında toplamış ve bunlardan en az 4'ünden mahrum olanları maddi yoksul olarak değerlendirmiştir. Ancak 2021 yılında bu listeyi çağın ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak güncellemiş, ihtiyaçların sayısını 13'e yükseltmiş ve bunların en az 7'sinden mahrum olanları maddi yoksul sınıflandırması içine almıştır (TÜİK).

Şekil 1'e göre Türkiye'de maddi yoksulluk oranları 2010-2014 yılları arasında sert bir şekilde düşüş eğilimi göstermiştir. Oran 2014-2016 arası yeniden yükselişe geçmiş 2016 yılı sonrasında 2020 yılına kadar tekrar düşme eğilimden olan maddi yoksulluk oranı 2020 tarihinden sonra girdiği yükseliş trendini devam ettirmektedir. Önceki başlıklarda sayılan nedenlerle birlikte özellikle enflasyonist ortamda reel ücretlerin erimesi nedeniyle alım gücünde meydana gelen azalmalar Türkiye'de son yıllarda maddi yoksulluk oranının artmasındaki en temel sebep olarak değerlendirilebilir.

Dünya Bankası'nın 2020 Yoksulluk ve Eşitlik Raporu da bu durumu destekler nitelikte ifadeler içermektedir. Rapor'a göre Türkiye'nin 2018-2019 yıllarında maruz kaldığı ekonomik durgunluk, enflasyon ve işsizlik oranlarındaki artış bireylerin alım gücünü oldukça düşürmüştür. Tüm bu olumsuz tablo sırasında yaşanan küresel salgınla birlikte toplumun en savunmasız kesimi olarak değerlendirilen yoksulların refahı büyük risk altına girmiştir. Her ne kadar hükümet sosyal politikaları genişleterek yoğun bir kitleyi sosyal koruma altına alsada bu durum negatif etkileri kısa vadede kırıacaktır. Uzun dönemde ülkede yoksullukla mücadele alanında önemli bir gerileme yaşanma riski mevcut görünmektedir (World Bank, 2020).

2.2. Türkiye'de Yoksulluğun Nedenleri Arasında Yer Alan İki Makroekonomik Faktör: Enflasyon ve Faiz

Yoksulluğun sosyal, ekonomik, kültürel ve bireysel pek çok nedeni bulunmaktadır. Günümüzde Türkiye'de göç, işsizlik, eğitim durumu, piyasa yapısı, ekonomik dalgalanmalar, gelir dağılımında meydana gelen eşitsizlikler, krizler, afetler, yüksek enflasyon gibi pek çok unsur yoksulluğu tetiklemekte ve hatta çoğu zaman hem nedeni hem sonucu olmaktadır. Disiplinler arası araştırma imkânı sunan yoksulluk kavramı, içerisinde çok boyutlu dinamikler barındırmaktadır. Bu bölümde yoksulluğun makroekonomik nedenleri arasında yer alan enflasyon ve faiz kavramları açıklanarak, bu kavramların yoksulluk ile olan ilişkisi üzerinde durulacaktır.

2.2.1. Enflasyon

Enflasyon bir ekonomide üretim, tüketim, harcama kararlarını şekillendiren başat faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Enflasyon oranlarındaki değişim üretim sürecindeki girdi maliyetlerinden başlayarak vatandaşların reel ücretlerine kadar her aşamada toplumsal yaşamı doğrudan etkileyen mali unsurlardan biridir.

Enflasyon, bir iktisadi yapı içinde fiyatlar genel düzeyinde meydana gelen sürekli artış durumu olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak enflasyonun ortaya çıkması için 2 olgunun eş zamanlı gerçekleşmesi gerektiği görülmektedir. Bunlar; fiyatların yükseliş yönündeki değişiminin bir defaya mahsus olmaması, süreklilik arz etmesi ve bu değişimin ortalamasının yükseliş göstermesi gerekliliğidir (Bilgili, 2014: 89). Bir diğer anlamıyla enflasyon, paranın satın alma gücü olarak nitelendirilen reel ücretlerin dönemsel olarak düşüşe geçmesidir (Eğilmez, 2022). Bireylerin gelirlerinde bir artış söz konusu olsa dahi mal ve hizmetlerin fiyatlarındaki sürekli artıştan dolayı ücretlerin satın alma kapasitesinde bir gerileme meydana gelmektedir. Daha öz bir anlatımla; ücretlerde meydana gelen artışlar mal ve hizmet fiyatlarında meydana gelen artışlara

yetiŝememekte ve eldeki gelir ile alınabilecek mal ve hizmet miktarı her geçen gün gerilemektedir. Bu gerileme yoksulluğu da beraberinde getirmektedir. Enflasyondaki yükseliŝle birlikte, toplumlarda orta sınıf olarak nitelendirilen kesimin hızla alt/orta hatta bu durumun uzun sürmesi halinde alt/yoksul sınıfa dönüŝmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Enflasyon, ortaya çıkış nedenine göre talep kaynaklı ve arz kaynaklı (maliyet, fiyat) olarak sınıflandırılmaktadır. Talep kaynaklı enflasyon; bir iktisadi yapı içerisinde toplam talep miktarının toplam arz miktarından yüksek olması ŝeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu durumun ortaya çıkabilmesi için ekonominin eksik istihdamda olmaması gerekmektedir. Tam istihdam halinde bir ekonomide toplam talebi karŝılamak için üretim miktarı deęiŝtirilemeyeceęinden enflasyon sorunu ortaya çıkacaktır. Talep kaynaklı enflasyonun etkilerini ortadan kaldıracak için, toplam talebi azaltma eğiliminde politikalar gerçekleŝtirilmelidir. Vergilerde artış yaratma, kamu harcamalarının düŝürülmesi gibi politikalar bu duruma örnek teşkil edebilir. Bir diğer enflasyon nedeni olan arz kaynaklı enflasyon ise bir iktisadi yapı içerisinde toplam arzda meydana gelen düŝüŝün, üretim azalmasına yol aması ve bu durumun fiyatlarda yükseliş yönünde etki yaratması sonucu ortaya çıkmaktadır. Girdi fiyatlarındaki yükseliş mal ve hizmetlerde maliyet artıŝına neden olmaktadır. Bu durum ise o piyasadaki mal ve hizmetlerin üretim ve sunum hacmini düŝürmekte, böylece fiyatlar genel düzeyinde yükseliş meydana gelerek maliyet enflasyonu oluşmaktadır (Bilgili, 2014: 97-99).

Enflasyon iktisadi ve toplumsal alanda olumsuz pek çok sonuç ortaya çıkarmaktadır. İktisadi dengenin enflasyonist yönde bozulması gelir dağılımı, büyüme, dış ticaret ve istihdam üzerinde negatif etki yaratarak yoksulluğa yol açmaktadır. Mevcut durumda özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından yoksulluk en temel sosyoekonomik sorunlar arasında yer alırken enflasyonist baskının artması bu toplumlarda yoksulların en temel ihtiyaçlara dahi ulaŝmada zorluk çekmelerine ve insan onuruna yaraŝır biçimde yaŝamalarının giderek zorlaŝmasına neden olmaktadır.

2.2.2. Faiz

Çalışmanın bir diğer deęiŝkeni olan faiz kavramı en öz anlamıyla paranın kira bedeli ya da sermayenin getirisi ŝeklinde tanımlanmaktadır (Paya, 2007: 120). Faiz, giriŝimcilerin ve bireylerin yatırım tercihlerini yönlendiren unsurların başında yer almaktadır. Klasik faiz teorisine göre ekonomide tasarruf yapan kesimler bu tasarruflarını, faiz adı verilen belirli bir bedel karşılığında giriŝimcilere sermaye olarak sunmaktadırlar. Bunun sonucunda faiz oranları ekonomide, giriŝimcilerin yatırım kararları ile bireysel tasarruf kararlarını etkileyen bir rol oynamaktadır (ztrk ve Durgut, 2011: 118). Klasik teoride tasarrufların her zaman yatırım yönünde kullanılacağı tezi savunulurken, Keynes böyle bir durumun gerçeklikten uzak kaldığı ve tasarruf-yatırım kararının her zaman eş anlı olarak gerekleŝmeyebileceęini ileri sürmüŝtür. Keynes'in parasal faiz teorisinde ise para, istihdam ve üretim eksenleriyle iliŝkilendirilmektedir. Teoriye göre faiz oranları yatırımları yönlendirirken, yatırımlar da bir ekonomideki istihdam potansiyelini etkilemektedir. Klasik teoride para yalnızca bir mübadele aracı olarak görülmekte ve faizin sermaye piyasası arz-talep durumuna göre ŝekillendięi ileri sürülmektedir. Parasal faiz teorisine göre ise faiz oranı, reel değişkenlerden ziyade

para piyasasındaki arz ve talep durumundan etkilenmektedir. İki teorisinin ayrıldığı bir diğer nokta ise belirsizlik koşullarıdır. Klasik teori, ekonomide tam istihdam varsayımına göre şekillenirken; Keynes, teorisinde belirsizlikleri de dikkate almaktadır. Keynes gelecekte ortaya çıkması muhtemel belirsizlikler karşısında tasarrufların satın alma gücünü önemli bir etken olarak görmektedir. Keynes'in likidite tercihi teorisinde birey iki karar vermek durumundadır: Bunlardan ilki, elde edilen geliri tasarruf ve tüketimlere nasıl pay edeceğinin kararı olurken, ikincisi ise tasarruflarını nakit ya da menkul kıymet seçenekleri arasında değerlendirme kararı oluşturmaktadır (Aydın, 2015: 208-211-216). Tüm bu teoriler bağlamında değerlendirmek gerekirse; faiz oranları bir iktisadi yapı içinde yatırım ve tüketim kararlarını yönlendiren önemli bir etken olarak görülmektedir (Parasız, 2009: 68).

Bireyler, kurum ve kuruluşlar; tasarruf, tüketim ve yatırım kararlarını politika yapıcılarının oluşturdukları makroekonomik göstergelere göre şekillendirmektedir. Toplumunu oluşturan bireylerin tasarruf, yatırım ve tüketim kararlarının şekillenmesinde merkez bankasının politika faiz oranları oldukça önemli bir konuma sahiptir (Bağcı, 2019:342). Bunun yanı sıra Türkiye'de merkez bankası politikalarının şekillenmesinde kronik yüksek enflasyon ve döviz kurlarındaki dalgalanmalar önemli bir etken olarak görülmektedir (Oktar ve Dalyancı, 2011: 8). Ayrıca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından şekillenen para politikaları ve faiz kararlarının bankalara ve onların sağlamış olduğu para aracılığıyla bireylere yönelik ekonomik etkileri iktisadi ve toplumsal yaşamda önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, çalışmada TCMB tarafından uygulanan politika faiz oranları dikkate alınacaktır.

2.2.3. Enflasyon, Faiz ve Yoksulluk İlişkisi

Enflasyon sonucunda merkez bankasının faiz yükseltme politikası özellikle emeğinden başka sermayesi bulunmayan sabit ücretli kesimi yoksullaştırmaktadır. Bankaların yüksek mevduat faiz oranları, toplumun varlıklı kesimlerine paralarını değerlendirme fırsatı sunması nedeniyle onlara daha büyük kazançlar elde ettirmekteyken, bu durum yatırım ve tasarruf sermayesinden yoksun olan orta ve düşük gelirli kesimin durumunu giderek kötüleştirmekte, mevcut yoksulluğu ise derinleştirerek gelir dağılımında derin bir eşitsizlik yaratmaktadır. Aynı zamanda bu enflasyonist ortam ve yüksek mevduat faiz oranları sermayedarlar açısından paralarını yatırım yapma yerine bankalarda değerlendirme tercihine yol açtırmakta, bu durum da ülkenin yatırım kapasitesini düşürerek hem işsizliği tetiklemekte hem de ekonomik büyüme önünde büyük bir engel yaratmaktadır (Ertek, 2009: 444-445).

Politika faiz oranı merkez bankasının bankalar için vermiş olduğu kredilere uyguladığı faiz oranıdır. Bu faiz oranları ile TCMB, ülkedeki ekonomik faaliyetleri ve fiyatlar genel düzeyini etkileme amacındadır. Faiz oranı belirlenirken orta vadede gelecek dönem için tahmin edilen enflasyon oranı dikkate alınır (TCMB). Rasyonel ekonomilerde merkez bankaları, enflasyonu baskılamak için politika faiz oranını yükseltir. Böylece bankalar uzun dönemde kaynak sıkıntısı yaşayacaklarını bildiklerinden faiz oranlarını yükselterek piyasadan para toplarlar. Merkez bankaları bu hamle ile dolaşımdaki parayı pahalı hale getirerek piyasadaki talebi kısımaktadır. Talepteki düşme nedeniyle enflasyon uzun dönemde baskılanmaya

başlanmaktadır (Eğilmez, 2023). Merkez bankalarının politika faizi arttırmasının avantaj ve dezavantajları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Politika Faiz Artışının Etkileri

	Kısa ve Uzun Dönem	Pozitif Yönde Etkilenecekler	Negatif Yönde Etkilenecekler
Mevduat Faiz Oranı	Yükselir	Tasarruf sahipleri	Bankalar
Kredi Faiz Oranı	Yükselir	Bankalar	Kredi kullananlar
Talep	Azalı		Satıcılar
Enflasyon	Azalı	Bütün toplum	
Büyüme	Azalı		Bütün toplum

Kaynak: Eğilmez, M. (2023), (<https://www.mahfiegilmez.com/2023/08/faiz-artrm-ve-sonuclar.html>) adresinden uyarlanmıştır. (E.T:13.10.2023)

Tablo 2 incelendiğinde merkez bankası tarafından politika faiz oranında arttırmaya gidilmesi kredi faiz oranlarında yukarı yönlü bir etki yaratarak kredi kullanan bireyleri olumsuz yönde etkilemektedir. Aynı zamanda merkez bankasının faiz arttırma kararı parayı daha pahalı hale getirdiğinde, talebin kısılmasına yol açmakta ve bu durum ticari ilişkileri de olumsuz yönde etkilemektedir. Aynı zamanda faiz arttırımının büyüme üzerinde yarattığı negatif etki sonucunda tüm toplum olumsuz etkilenecektir. Kısa dönemde de olsa büyüme meydana gelen olumsuz tablo, toplumun refah payını da olumsuz etkileyeceğinden dolayı bu karar, özellikle yoksul kesim için şiddetli bir yoksunluk etkisi yaratacaktır. Ancak bu hamle sonucunda enflasyon baskılanacak ve reel ücretler yükseleceği için aynı zamanda uzun dönemde toplumsal fayda da artacaktır.

Merkez bankaları, enflasyonist ortamı baskılamak ve enflasyonu ortadan kaldırmak için faiz oranlarını bir politika aracı olarak kullanmaktadır. Merkez bankalarının belirleyeceği faiz oranları, ülkedeki finans kurum ve kuruluşlarının politikalarını da etkilemektedir. Bu kurum ve kuruluşlar faiz oranlarındaki değişimleri piyasadaki varlıklarının fiyatlarına yansıtmaktadır. Bu durum da bireylerin ve firmaların yatırım kararlarına etki etmektedir (Doğan vd., 2016: 409).

Merkez bankasının düzenlemiş olduğu faiz kararlarına ekonomik yapının kısa vadede uyum sağlaması güçtür. Alınan kararların uygulamada karşılık bulması, ekonomik aktörlerin yatırım, tüketim, tasarruf ve harcama kapasiteleri ile yeni kararlara uygun şekilde pozisyon alma potansiyellerine bağlı olarak değişik sürelerde gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle merkez bankaları faiz kararını uzun dönemli enflasyon öngörüsü ile şekillendirmek durumundadır.

3. Literatür Taraması

Yoksulluk, faiz ve enflasyon arasındaki ilişkiye yönelik ulusal ve uluslararası bazı araştırmalar şu şekildedir:

Easterly ve Fischer (2001), enflasyonun yoksullar üzerindeki etkilerini araştırmıştır. 38 ülkeden yaklaşık 32.000 kişinin katıldığı bireylerin enflasyon algısını ölçmeye yönelik gerçekleştirilmiş küresel bir anket sonuçları ile çeşitli ülkeler ve zamanlar arası örneklerde enflasyonun gelir eşitsizliği ve yoksulluk üzerindeki etkilerinin değerlendirildiği bu çalışmada enflasyon, acımasız bir vergi biçimi olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca enflasyonun, yoksulluk içinde olmayan bireylere nazaran yoksul bireylerde daha büyük bir problem olarak algılandığı ve

enflasyonun göreceli gelirler üzerinde negatif etki yaratarak yoksulluğu arttırdığı yönünde sonuca ulaşılmıştır.

Chani, Pervaiz, Jan, Ali ve Chaudhary (2011), ekonomik büyüme ve enflasyonun yoksulluk üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Eş-bütünleşmeye yönelik ARDL sınır testi uygulanan çalışmada, 1972-2008 arası dönemde iktisadi büyüme, enflasyon, yatırım ve ticari açık arasında uzun dönemde bir ilişki olduğu kanıtlanmıştır. Sonuçlar, iktisadi büyüme ve yatırımın yoksulluk üzerinde pozitif yönlü, enflasyonun ise negatif yönlü bir etki yarattığını tespit etmiştir. Çalışmada ticari açıklığın yoksulluk üzerinde anlamlı bir etkisine rastlanamamıştır.

Doğan, Eroğlu ve Değer (2016), faiz oranları ve enflasyon arasındaki nedensellik ilişkisini Granger nedensellik testi ile ölçmüştür. Türkiye’de 2003-2015 döneminin verileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, nedensellik testi sonucunda uygulanan eşbütünleşme analizi sonuçlarına göre Türkiye’de enflasyondan faiz oranına doğru tek yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Siyan, Adegioriola ve Adolphus (2016), Nijerya özelinde 1980-2014 arasında enflasyon ve işsizliğin yoksulluk üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Enflasyon oranı, yoksulluk düzeyi ve işsizlik oranları arasındaki kısa dönemli ilişkiyi incelemek için VAR modelinin kullanıldığı çalışmada, bu modelin sonuçları üzerinden Granger nedensellik testi uygulanarak enflasyon ve yoksulluk değişkenlerinde iki taraflı bir nedensellik tespit edilmiştir. Ayrıca diğer değişken olan işsizlik ile yoksulluk arasında da yine iki taraflı bir nedensellik ilişkisi saptanırken, işsizlik ile enflasyon arasında tek yönlü nedensellik saptanmıştır.

Meo vd. (2017), Pakistan özelinde enflasyon ve işsizliğin yoksulluk üzerindeki asimetric ilişkisini incelemiştir. ARDL eşbütünleşme yaklaşımının izlendiği çalışmada 1970-2016 dönemi verileri baz alınarak işsizlik, yoksulluk ve enflasyon arasında uzun dönemde asimetric bir bağ bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Çalışma aynı zamanda işsizlik ve enflasyon etkilerinin yoksulluk üzerinde yaratmış olduğu negatif ve pozitif şokları da ortaya çıkarmıştır.

Bal, Erdoğan ve Palandökenler (2019), faiz ve enflasyon arasındaki nedensellik ilişkisini 1985-2018 dönemini kapsayan verileri ele alarak Türkiye’nin de içinde bulunduğu benzer iktisadi yapılarda bulunan üç ülke özelinde Granger nedensellik testi kullanarak incelemiştir. Çalışma sonucunda, enflasyon ve faiz arasında Türkiye için tek taraflı, Endonezya ve Brezilya için çift taraflı bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.

Bozma, Bozma ve Güney’in (2020), Türkiye’de enflasyon, işsizlik ve yoksulluk arasındaki ilişkiyi bölgesel düzeyde panel-veri analizi ile incelediği çalışmanın sonucunda; enflasyonun yoksulluğu kısa vadede olumsuz uzun vadede ise olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışma, uzun dönemde işsizliğin yoksulluk üzerinde pozitif yönde etki yarattığını tespit etmiştir.

Panigrahi, Azizan, Sorooshian ve Thoudam (2020), enflasyon, işsizlik ve faiz oranlarının İktisadi büyüme (GSYİH büyümesi) üzerindeki etkisini araştırmıştır. 1995-2018 yılları arasında ASEAN-5 kapsamında yer alan ülkeler üzerinde yapılan çalışmanın değişkenler arasında Granger nedensellik testi sonucunda, söz konusu

makroekonomik değişkenlerin büyümei etkilediği tespit edilmiştir. Araştırma, enflasyon ve faiz oranları ile ekonomik büyüme arasında uzun dönemli ve sıkı bir ilişkinin varlığından söz ederken, işsizlik oranları ile büyüme arasında ilişkinin önemsiz olduğunu ortaya koymuştur.

Akbulut (2021), Türkiye’de enflasyon, gelir dağılımı, faiz ve vergi oranları arasındaki ilişkiyi regresyon analizi çerçevesinde incelemiştir. Araştırmanın sayılan değişkenleri için 1983 yılından itibaren Türkiye’nin yaklaşık 40 yıllık dönemi içinde ortaya çıkan veriler ışığında çoklu regresyon analizi uygulamıştır. Araştırma sonucunda faiz ve enflasyonun gelir dağılımı üzerinde bozucu etki yarattığı saptanmıştır.

Akar ve Erdoğan (2022), Türkiye’de enflasyonun gelir dağılımı üzerinde yaratmış olduğu etkiyi P80/P20 oranı açısından incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, Türkiye’de yoksul durumda bulunan bireylerin enflasyonun etkilerine maruziyetinin, yoksul olmayan kişilere göre daha yüksek düzeyde gerçekleştiği tespit edilmiştir. Çalışma ayrıca enflasyon kaynaklı gelir dağılımı eşitsizliğinin giderek artan bir seyir gösterdiğini söyleyerek, enflasyonun gelir dağılımı üzerindeki bozucu etkisine dikkat çekmektedir.

Isiaka ve Olayiwola (2022), Nijerya’da enflasyon ve yoksulluk arasındaki ilişkiyi 1981-2020 yılları arasındaki zaman serisi verilerini kullanarak incelemiş ve regresyon analizi yapmıştır. Çalışma sonucunda Nijerya’da yoksulluk ve enflasyon oranı arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Çalışmada borç verme faiz oranının, enflasyonun yoksulluk üzerinde yaratmış olduğu negatif etkiyi değiştirebildiği sonucuna varılmıştır.

Kim ve Lin’in (2023), gelir eşitsizliği, finansal gelişme ve enflasyon arasındaki ilişkiyi ampirik olarak incelediği çalışmada, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerden belirlenen örnekleme, gelir eşitsizliğinin, enflasyon ve finansal gelişme arasındaki etkileşimle negatif yönlü enflasyon ile pozitif yönlü, bir ilişki içinde olduğunu tespit etmiştir. Çalışmaya göre enflasyon gelir dağılımı eşitsizliğini yükseltici etki yaratırken, finansal büyüme bu negatif etkiyi azaltmaktadır.

4. Uygulama

Çalışmada, Türkiye’de yoksulluk, faiz ve enflasyon arasındaki nedensellik ilişkisi, değişkenlerin 17 yıllık verileri analiz edilerek Granger nedensellik ve Engle-Granger eşbütünleşme testi ile değerlendirilmiştir. Çalışmada yoksulluk verileri TÜİK’in “Gelir, Yaşam, Tüketim ve Yoksulluk” araştırması sonuçlarından elde edilmiştir. Çalışmanın diğer değişkenleri olan faiz oranları ve enflasyon verileri ise TCMB EVD Sistemi üzerinden temin edilmiş olup, 12.2006-12.2022 dönemi TÜFE serileri ve faiz oranlarında için TCMB gecelik borç verme oranları dikkate alınmıştır.

4.1. Materyal

Türkiye’de meydana gelen faiz oranları ve enflasyonun yoksullukla ilgili eşbütünleşme ve nedensellik ilişkilerinin araştırıldığı çalışmada, Granger nedensellik testi ve Engle-Granger eşbütünleşme testi yapılmış (Önem, 2022; Takım, 2010; Erdinç, 2008; Önem & Yorgancı, 2023) olup, 2006-2022 dönemlerinde ilgili değişkenlerin yıllık değerleri kullanılmıştır. Çalışmadaki

değişkenlere ait seriler “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi” ve “Türkiye İstatistik Kurumu”ndan temin edilmiştir. Aynı zamanda bütün değişkenlerin logaritmaları alınmıştır. Araştırmanın veri seti Tablo 3’te gösterilmiştir:

Tablo 3. Veri Seti

Değişkenler	Kullanılan Ölçüt	Kullanım Türü
Faiz Oranı*	TCMB Gecelik (O/N)	Logaritmik
Enflasyon Oranı**	TÜFE	Logaritmik
Yoksulluk Oranı***	TÜİK Görelî Yoksulluk Oranı	Logaritmik

Kaynak: * TCMB EVDS, ** TCMB EVDS, ***TÜİK

4.2. Metot

Çalışmada kullanılan regresyon modeli aşağıda belirtilmiştir (Çütçü, Kan, 2018:10);

$$Yoksulluk_t = \beta_0 + \beta_1 \text{Enflasyon} + \beta_2 \text{Faiz} + \varepsilon_t$$

Çalışmada kullanılan Engle-Granger Eşbütünlüşme testi ve Granger Nedensellik testine yönelik bilgiler şu şekildedir;

4.3. Engle- Granger Eşbütünlüşme Testi

Değişkenler arasında uzun dönemde gelişen ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla Engle-Granger Eşbütünlüşme testinden yararlanılmıştır. Test değişkenlerin aynı düzeyden durağan kabul edildikleri varsayımına dayanmaktadır. Durağanlığı kanıtlanan değişkenlerle yeni regresyon oluşturulmasının ardından bu regresyona ait kalıntıların yani hata düzeltme modelinin düzey değerinde durağanlığı sınanacaktır. Sonuçlarda düzey değerinde durağanlık ortaya çıkması halinde değişkenler arasında eşbütünlüşmenin varlığı tespit edilmiş olacaktır (Dilber ve Kılıç, 2018:107).

Tüm değişkenlerin aynı seviyede tümleşik olması, uzun dönemde değişkenler arasında eşbütünlüşme ilişki olmasının gerekliliğidir. Eşbütünlüşme durumunun tespiti için değişkenlerin doğrusal bileşimi ile ortaya çıkan hata teriminin durağan olması gerekmektedir.

Engle-Granger eşbütünlüşme testi, aynı seviyeden entegre olan değişkenlere sahip iki denklem setinin hata terimlerine tatbik edilen Genişletilmiş Dickey-Fuller birim kök testidir. Değişkenlerin eşbütünlüşme ilişkisine sahip olması için hata terimlerinin durağan olması gerekmektedir (Kuştepe ve Bilman, 2009:124).

Kalıntılara dayalı bir test olan Engle-Granger testi uygulama kolaylığı nedeniyle en çok başvurulan eşbütünlüşme testidir. Engle-Granger testinin ilk basamağında birinci dereceden durağan bulunan iki değişken arasında şu regresyon kurulmaktadır:

$$y_t = a_0 + a_1 x_t + u_t$$

Testin ikinci basamağında, daha önce kurulmuş olan regresyondan ulaşılan kalıntılarla, aşağıda gösterilen şekilde bir özbağımsal model oluşturulup, bunların durağanlığı incelenmektedir:

$$\Delta u_t = \rho u_{t-1} + e_t$$

Bu noktada $\rho = 0$ eşitliği durumunda, kalıntıların birim kök içerdiği, yani değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisinin tespit edilmediği söylenebilir (Yılancı, 2009:208).

İki aşamalı E-G yönteminin ilk basamağında En Küçük Kareler (OLS) metodu kullanılarak hata terimi tahmini yapılmaktadır. Yöntemin ikinci basamağında ise tespit edilen hata terimi üzerinden birim kök sınaması gerçekleştirilmektedir. İki serinin durağan olması halinde serilerin eşbütünleşik olduğu ortaya konulabilmektedir. Bu durum, serilerin regresyonları ve düzey değerlerinin anlamlı olduğu anlamını taşımaktadır. Söz konusu durum, değişkenler arasında uzun dönemde denge ilişkisinin mevcut olduğunu gösterecektir (Yücel, Yanar, 2005:490).

4.4. Granger Nedensellik Testi

Çalışmanın değişkenleri arasındaki ilişkinin yönünü belirlemek adına Granger Nedensellik Testi kullanılacaktır. Granger Nedensellik Testi denklemi aşağıda belirtilmiştir (Öztürk ve Sezen, 2018:9):

$$Y_t = \sum_{i=1}^m a_i Y_{t-1} + \sum_{i=1}^m \beta_i X_{t-1} + u_t \quad (1)$$

$$X_t = \sum_{i=1}^m \gamma_i X_{t-1} + \sum_{i=1}^m \delta_i Y_{t-1} + v_t \quad (2)$$

Söz konusu denklemde optimal gecikme m ile belirtilmiştir. Bu gecikme, bilgi kriterleri yardımıyla tespit edilmiştir. Bu testte bağımsız değişkene dair gecikmeler bir anlamlılık düzeyinde, sıfıra eşitliğinin testi aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. (1) numaralı eşitlikte gösterilen β_i katsayılarının bir anlamlılık düzeyinde sıfırdan farklı olması halinde, X' in Y 'nin bir nedeni olduğu tespit edilmekte; (2) numaralı eşitlikte de δ_i katsayılarının da bir anlamlılık düzeyinde, sıfırdan farklı tespit edilmesi halinde Y 'nin X 'in bir nedenini oluşturduğu sonucuna varılmaktadır. (Öztürk ve Sezen, 2018:9).

5. Bulgular ve Tartışma

Araştırmada kullanılan değişkenlerin durağanlık sınaması için birim kök testleri yapılmıştır. Augmented Dickey-Fuller (1979) tarafından oluşturulan birim kök testi sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır:

Tablo 4. ADF Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Durağanlık seviyesi	ADF Test İstatistiği	Olasılık
Enflasyon	1.Fark	-37.56119	0.0000
Faiz Oranı	1.Fark	-39.22704	0.0000
Yoksulluk	1.Fark	-38.27120	0.0000

Tablo 4'te gösterilen Augmented Dickey-Fuller birim kök testi sonuçları incelendiğinde enflasyon, faiz oranı ve yoksulluk değerlerinin 1. Farkları alındığında durağan yapıya sahip olduğu görülmüştür.

Engle-Granger Eşbütünleşme testi sonuçları ve söz konusu değişkenlerin regresyon analizini ortaya koymak için hata teriminin ADF olasılık değerleri oluşturulmuştur. Enflasyon ve yoksulluk değerlerine ait regresyon analizi sonuçlarının hata terimi değerleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Enflasyon ve Yoksulluk Değişkenleri Regresyon Analizinin Hata Terimi Değerleri

Enflasyon ve Yoksulluk Değişkenleri Regresyon Analizinin Hata Terimi	t İstatistik Değeri	ADF Olasılık Değeri (Düzy)
Sabit Terimli	-3.721329	0.0156
Sabit Terimli ve Trendli	-4.894381	0.0086
Sabit Terimsiz ve Trendsiz	-3.888456	0.0008

Tablo 5 incelendiğinde enflasyon ve yoksulluk değerleri, sabit terimli, sabit terimli ve trendli, sabit terimsiz ve trendsiz durumlarda, ADF olasılık değeri düzeyde 0,05'den küçük olduğu için değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisi tespit edilmiş olup ilgili değişkenlerin uzun dönemde birlikte dengeye geldiği gözlemlenmiştir.

Faiz oranı ve Yoksulluk değerlerine ait regresyon analizinin hata terimi değerleri Tablo 6'da yer almaktadır:

Tablo 6. Faiz Oranı ve Yoksulluk Değişkenleri Regresyon Analizinin Hata Terimi Değerleri

Faiz Oranı ve Yoksulluk Değişkenleri Regresyon Analizinin Hata Terimi	t İstatistik Değeri	ADF Olasılık Değeri (Düzy)
Sabit Terimli	-4.232015	0.0060
Sabit Terimli ve Trendli	-4.132408	0.0271
Sabit Terimsiz ve Trendsiz	-4.389046	0.0003

Tablo 6'ya göre faiz oranı ve yoksulluk değişkenleri değerleri sabit terimli, sabit terimli ve trendli, sabit terimsiz ve trendsiz durumlarda, ADF olasılık değeri düzeyde 0,05'den küçük olduğu için değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisi tespit edilmiş olup ilgili değişkenlerin uzun dönemde birlikte dengeye geldikleri gözlemlenmiştir.

Değişkenler arasında nedensellik ilişkisinin tespiti için Granger nedensellik testi kullanılacaktır. Granger nedensellik testini uygulamadan önce seriler için uygun gecikme uzunlukları belirlenir. Değişkenlerden yoksulluk, enflasyon ve faiz oranı arasındaki uygun gecikme uzunlukları Tablo 7'de yer almaktadır:

Tablo 7. Serilerin Uygun Gecikme Uzunlukları

Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	3.278087	NA	0.000194	-0.037078	0.104532	-0.038587
1	38.17335	51.17971*	6.37e-06*	-3.489779*	-2.923339*	-3.495813*
2	44.02594	6.242763	1.18e-05	-3.070125	-2.078854	-3.080684

Tablo 7'ye göre yoksulluk, enflasyon ve faiz oranı serileri arasındaki uygun gecikme uzunlukları Akaike bilgi kriterine göre 1 gecikme olarak bulunmuştur. Uygun gecikme uzunluğunun tespit edilmesinin ardından ilgili gecikme uzunluğu dikkate alınarak oluşturulan VAR Granger nedensellik testi uygulanmıştır.

Tablo 8. Bağımlı Değişken Olarak Yoksulluğun VAR Granger Nedensellik Testi

Bağımlı Değişken Yoksulluk	Ki-Kare	df	Olasılık
Enflasyon	0.016765	1	0.8970
Faiz oranı	0.055558	1	0.8137
Tüm Değişkenler	0.196554	2	0.9064

Tablo 8'de bağımlı değişken olarak yoksulluğun VAR Granger nedensellik testi sonuçlarına yer verilmiştir. Buna göre bağımlı değişken olarak yoksulluk ile enflasyon ve faiz oranı arasında %5 önem seviyesinde nedensellik ilişkisine rastlanılmamıştır.

Tablo 9. Bağımlı Değişken Olarak Enflasyonun VAR Granger Nedensellik Testi

Bağımlı Değişken Enflasyon	Ki-Kare	df	Olasılık
Yoksulluk	0.388266	1	0.5332
Faiz oranı	0.177687	1	0.6734
Tüm Değişkenler	1.012251	2	0.6028

Tablo 9'da bağımlı değişken olarak enflasyonun VAR Granger nedensellik testi sonuçlarına yer verilmiştir. Buna göre bağımlı değişken olarak Enflasyon serisine doğru %5 önem seviyesinde bir nedensellik ilişkisine rastlanılmamıştır.

Tablo 10. Bağımlı Değişken Olarak Faiz Oranının VAR Granger Nedensellik Testi

Bağımlı Değişken Faiz Oranı	Ki-Kare	df	Olasılık
Yoksulluk	3.570290	1	0.0388
Enflasyon	1.690939	1	0.1935
Tüm Değişkenler	3.590884	2	0.1661

Tablo 10'da bulunan sonuçlara göre bağımlı değişken olarak faiz oranı ile yoksulluk serisi arasında %5 önem düzeyinde nedensellik ilişkisi bulunmuştur. Yoksulluk serisinden faiz oranına doğru bir nedensellik bulunmuştur. Yoksulluk faiz oranının bir Granger nedenidir.

6. Sonuç

Literatürde enflasyon ve faiz oranları gibi makroekonomik faktörlerin Türkiye’de yoksulluğu tetiklediği tartışılmaktadır. Bu etkenler ülkenin mevcut sosyoekonomi politikaları ile doğrudan bağlantılı görülmektedir. Ayrıca söz konusu faktörler ülkelerin uzun dönemde sosyal ve ekonomik alanda gelişimlerini de etkilemektedir. Bu çerçevede maliye ve para politikalarında alınan her karar, piyasa mekanizmalarında oynaklığa neden olmakta ve bunun neticesinde bazı toplumsal sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Söz konusu kararların negatif etkileri toplumun en savunmasız kesimini oluşturan yoksulları doğrudan ve derinden etkilemektedir.

Bu çalışmada makroekonomik faktörler arasında yer alan enflasyon ve faiz ile yoksulluk arasındaki nedensellik ilişkisi araştırılmıştır. Çalışmada öncelikle araştırmanın modeli tasarlanmış, ardından değişkenlere birim kök testi uygulanmış, değişkenler arasındaki eşbütünleşme ilişkisinin tespiti için Engle-Granger Eşbütünleşme Testi, nedensellik ilişkisinin tespiti için ise Granger Nedensellik Testi kullanılmıştır. Engle-Granger Eşbütünleşme Testi sonuçlarına göre değişkenler arasında bir eşbütünleşme ilişkisine rastlanmıştır. Sonuçlara göre değişkenler uzun dönemde birlikte dengeye gelmektedirler. Bu sonuç Bozma, Bozma ve Güney (2020), Süzgül (2021) tarafından Türkiye özelinde yapılan çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Granger Nedensellik Testi sonuçlarına göre bağımlı değişken olan yoksulluk ile enflasyon ve faiz arasında bir nedensellik ilişkisine rastlanmamıştır. Ayrıca bağımlı değişken olarak enflasyon serisine doğru da bir nedensellik ilişkisi saptanmamıştır. Ağırkaya (2022) da yakın zamanda yapmış olduğu bir çalışmada yoksulluk ve enflasyon arasındaki nedensellik ilişkisinin anlamsız olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde Blank&Blinder’in (1985) enflasyon ve işsizliğin yoksulluk üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmada enflasyon ve yoksulluk arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Araştırmanın değişkenlerinden yoksulluk ve faiz arasında bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiş olup bu ilişkinin yönünün yoksulluk serisinden faize doğru gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre yoksulluk faizin bir nedenidir.

Türkiye’de faiz oranlarında meydana gelen değişimler yatırımları, dolayısıyla gelir dağılımını etkilemektedir. Gelirden yoksun olan ya da çok düşük seviyelerde gelire sahip olan yoksullar ise faiz oranlarının piyasalarda yaratmış olduğu bozucu etkiden doğrudan etkilenen kesimdir. Çalışkan (2010) tarafından Türkiye özelinde gelir eşitsizliği-yoksulluk ilişkisini analiz etmek amacıyla yapılan araştırma sonuçları da bu durumu desteklemektedir. Ayrıca, Turna (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise finans kuruluşları tarafından özel kesime sunulan kredilerde meydana gelen yükselişin yoksulluğu, enflasyon ve işsizlik oranlarındaki yükselişe göre daha çok yükselttiği sonucuna ulaşılmıştır. Kullanılan krediler, gelirlerinin bir kısmını uzun vadelerle borçlanmış olan kesimin yaşam standartlarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu kitle, kredi yoluyla gelirinin bir kısmını borçlanmaya harcadığı için temel ihtiyaçları dışındaki ihtiyaçlarından feragat etmek durumunda kalmaktadır. Oysa yoksulluk yalnızca temel ihtiyaçlara ulaşamama sorunu değil aynı zamanda sosyo kültürel imkanlara erişimde de problemlerin ortaya çıkmasıdır. Çalışmada kredi kullanımının sayılan sebeplerle söz konusu imkanlara ulaşımı da sınırladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın

sonucunda tespit edilen yoksulluk-faiz arasındaki nedensellik ilişkisi de dolaylı olarak bu savı destekler niteliktedir.

Türkiye’de yoksulluğun nedenlerine ve ilişkili olduğu faktörlere yönelik yapılan çalışmalarda genellikle enflasyonun yoksulluk üzerinde negatif yönlü etkisinden bahsedilmektedir. Ulusal ve uluslararası yayımlarda da benzer şekilde enflasyonun yoksulluk üzerinde yaratmış olduğu olumsuz etkiler yer almaktadır. Bu çalışmada alan yazının aksine 2006-2022 döneminde Türkiye’de enflasyon oranları ile yoksulluk arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisi tespit edilmemiştir. Bu nedenle bu çalışma konusuna giren alanlarda araştırmalar yapmayı planlayan araştırmacılar için, konunun Türkiye’de daha geniş dönem aralığında ele alınması önerilmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki Türkiye’de yoksulluğu ortaya çıkaran ya da onunla ilişkili olan faktörler her zaman açık bir şekilde ve tek yönlü olarak birbirini etkileyen faktörler olmamaktadır. Dolaylı olarak birbirini etkileyen sorunlar eşgüdümlü biçimde yoksulluk olgusunu meydana getirebilmektedir. Bu çalışmanın bulgularında yer aldığı gibi faiz oranları ve yoksulluk arasında tespit edilen ilişkinin net olarak oranların birbirini etkilemesinden ziyade bu oranların ortaya çıkardığı sonuçların (gelir dağılımı eşitliğini bozması gibi) diğer değişken üzerinde yarattığı dolaylı etki de göz önünde bulundurulmalıdır.

Kaynakça

- Ağırkaya, M. B. (2022). N11 Ülkelerinde Finansal Derinleşme Yoksulluk ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Finansal Liberalleşme Hipotezi, *Journal Of Emerging Economies And Policy*, 7 (2), 155-170.
- Akar, T., Erdoğan, S. (2022). Türkiye’de En Yoksul ve En Zengin Kesim Açısından Enflasyon Hesabına Yönelik Bir Değerlendirme (2003-2021), *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 314-326.
- Akbulut, E. (2021). Türkiye’de Enflasyon, Faiz, Vergiler ve Gelir Dağılımı İlişkisi: Ampirik Analiz, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17 (1), 147-169.
- Aydın, Y. (2015). Keynes’in Parasal Faiz Teorisi, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (1), 207-224.
- Bal, H., Erdoğan, E. ve Palandökenler B. (2019). Enflasyon ve Faiz Oranı Arasındaki Nedensellik İlişkisi: Seçilmiş Ülkeler İçin Ampirik Bir Analiz [Bildiri]. *Uluslararası Avrasya Ekonomileri Konferansı*, 11-13 Haziran 2019, Gazimagusa, Kıbrıs (Kkctc), 1-10.
- Bağcı, E. (2019). Merkez Bankası Politika Faiz Oranı ve Döviz Kuru İlişkisi: Türkiye Örneği, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 324-348.
- Blank, R. M. ve Blinder, A. S. (1986). *Macroeconomics, Income Distribution, and Poverty*. (ed.) S.H Danziger, D. Weinberg, Fighting Poverty: What Works and What Does Not, Sdon Danziger, Cambridge , Cambridge: Harvard University Pres.

- Bozma, K., Bozma, G. ve Güney, A. (2020). Enflasyon ve İşsizliğin Yoksulluk Üzerindeki Etkisi: Türkiye Düzey-1 Bölgeleri Örneği. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 973-996.
- Bilgili, Y. (2014). *Makro İktisat Ders Notları*, İstanbul: İkinci Sayfa Yayınları.
- Buğra, A. (2005). Yoksulluk ve Sosyal Haklar. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu Toplantı Raporu, Ankara.
- Chani, M., İ., Pervaiz, Z., Jan, S., A., Ali, A. ve Chaudhary, A., R. (2011). Poverty, Inflation and Economic Growth: Empirical Evidence From Pakistan. *World Applied Sciences Journal*, 14 (7): 1058-1063.
- Çalışkan, Ş. (2010), Türkiye’de Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 59 (2): 89-132.
- Çütçü, İ. ve Kan, E. (2018). Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarını Etkileyen Faktörler: Türkiye Örneği. *Sakarya İktisat Dergisi*, 7(3): 1-21.
- Daşdemir, E. (2022). Gelir Gruplarına Göre Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) Hesapları ve Gelir Dağılımı Ölçümü İçin Yeni Bir Öneri, *Journal of Economy Culture and Society*, 65, 395-414.
- Demir, O. ve Esen, A. (2021), Covid 19’un Yıkıcı Ekonomik Etkileri ve Türkiye Ekonomisinde Dönüşüm İhtiyacı. *Journal Of Emerging Economies and Policy*, 6 (1), 88-105.
- Dickey, D. A. ve Fuller, W. A. (1979). Distribution of the Estimators for Autoregressive Time Series With a Unit Root. *Journal of the American Statistical Association*, 74 (366): 427-431.
- Dilber, İ. ve Kılıç, J. (2018). Türkiye’de Turizm Gelirleri ile Ekonomik Büyüme İlişkisi: Engle Granger Eşbütünleşme Testi ve VAR Model. *TESAM Akademi Dergisi*, 5 (2): 95-118.
- Doğan, B., Eroğlu, Ö. ve Değer, O. (2016). Enflasyon ve Faiz Oranı Arasındaki Nedensellik İlişkisi:Türkiye Örneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (1): 405-425.
- Easterly, W. ve Fischer, S. (2001). Inflation and the Poor. *Journal of Money, Credit and Banking*, 33 (2): 160-178.
- Eğilmez, M. (2022). Enflasyon Dosyası, <https://www.mahfiegilmez.com/2022/04/enflasyon-dosyas.html> (Erişim Tarihi: 09.10.2023).
- Eğilmez, M. (2023). Faiz Artırımı ve Sonuçları, <https://www.mahfiegilmez.com/2023/08/faiz-artirm-ve-sonuclar.html> (Erişim Tarihi: 13.10.2023)
- Engle, R. F. ve Granger, C. W. J. (1987). Co-Integration and Error Correction: Representation, Estimation, and Testing. *Econometrica*, 55(2): 251-276.
- Erdinç, Z. (2008). İkiz Açıklar Hipotezinin Türkiye’de 1950-2005 Yılları Arasında Eşbütünleşme Analizi ve Granger Nedensellik Testi ile İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (1): 209-222.
- Ertek, T. (2009). *Temel Ekonomi*, İstanbul: Beta Yayınevi.

- Eurostat, (2021), Maddi Yoksunluk, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Material_deprivation (Erişim Tarihi: 11.10.2023).
- Granger, C. W. J. (1969). Investigating Causal Relations by Econometric Models and Cross-spectral Methods, *Econometrica*, 37 (3): 424-438.
- Isiaka, N., A. ve Olayiwola, H., O. (2022). Inflation Rate and Poverty Incidence Nexus in Nigeria: Does Lending Rate Moderates The Effect. *International Journal of Economics, Social Science, Entrepreneurship and Technology*, 1 (5): 307-315.
- Kim, D., H. ve Lin, S., C. (2023). Income Inequality, Inflation and Financial Development. *Journal of Empirical Finance*, 72: 468-487.
- Kuştepelı, Y., ve Bilman, M. (2009). Türkiye’de Vergiler ve Büyüme Arasındaki Uzun Dönem İlişkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 10 (1): 119-130
- Meo, M., S., Khan, V., J., İbrahim, T., O., Han, Ş., Noor, Ş., A & Noor, K. (2017). Asymmetric impact of inflation and unemployment on poverty in Pakistan: new evidence from asymmetric ARDL cointegration. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 28 (4): 295-310.
- Oktar, S. ve Dalyancı, L. (2011). Türkiye Ekonomisinde Para Politikası ve Enflasyon Arasındaki İlişkinin Analizi, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31 (2), 1-20.
- Önem, H. B. (2022). BIST Orman Kağıt Basım Endeksi ile Bazı Değişkenler Arasındaki Eşbütünleşme ve Nedensellik İlişkileri. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 24 (1): 133-144.
- Önem, H. B. ve Yorgancı, M. (2023). ABD 10 Yıllık Tahvil Faizi ve Enerji Fiyatlarının Seçilmiş Borsa Endeksleri ile İlişkileri. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5 (1): 27-33.
- Özaydın, M. M. ve Öztürk, M. (2020). Refah Devletinin Krizi Ekseninde Yoksulluk ve Yeni Sosyal Risklerle Mücadele, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 205-219.
- Öztürk, N. ve Durgut, D. (2011). Faiz Oranlarının Belirleyicileri: Türkiye için Ampirik Bir Analiz, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 117-144.
- Öztürk, S. ve Sezen, S. (2018). Ekonomik Büyüme ile İşsizlik Arasındaki İlişkinin Analizi: Türkiye Örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(41): 1-14.
- Öztürk, Ş. (2008). Kırsal Yoksulluk ve Neo-liberal Ekonomi Politikaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (5): 605-634.
- Panigrahi, S., K., Azizan, N., A., Sorooshian, S. & Thoudam, P. (2022), Effects Of Inflation, Interest And Unemployment Rates On Economic Growth: Evidence From Asean Countries. *ABAC Journal*, 40 (2): 140-155

- Parasız, İ. (2009). *Para Banka ve Finansal Piyasalar*, Bursa: Ezgi Kitapevi.
- Paya, M. M. (2007). *Para Teorisi ve Para Politikası*, İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Rowntree, S. (1901). *Poverty A Study of Town Life*, Londra.
- Serin, Oktay, D. (2019). Enflasyon ve İşsizliğin Gelir Eşitsizliği Üzerine Asimetrik Etkisi: Türkiye Örneği. [Bildiri] *Uluslararası Avrasya Ekonomileri Konferansı*, 11-13 Haziran 2019, Gazimagusa, Kıbrıs (Kkct), 11-20.
- Siyan, P., Adegioriola, A., E. ve Adolphus, J., A. (2016). Unemployment and Inflation: Implication on Poverty Level in Nigeria. *Journal of Development and Society*, 3 (4): 17-45.
- Süzgün, S. (2021). Yoksulluk, Ekonomik Büyüme ve Gelir Dağılımı İlişkisinin 2000'li Yıllardaki Seyri, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şenses, F. (2002). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Takım, A. (2010). "Türkiye'de Ekonomik Büyüme ile İşsizlik Arasındaki İlişki: Granger Nedensellik Testi" [https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4769/65618]. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27. (Erişim Tarihi:12.10.2023)
- TCMB, (2023). Para Politikası ve Enflasyon Hedeflemesi, (https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Banka+Hakkında/Sıkca+Sorulan+Sorular/Para+Politikası+ve+Enflasyon+Hedeflemesi/) (Erişim tarihi:13.10.2023)
- Topcu, M. (2015). Kriz, Küreselleşme, Sermaye Hareketleri Ve 2001 Krizine Geline Süreçte İktisadi Politika Yanlıları, *Akademik Hassasiyetler Dergisi*, 2 (4), 115-148.
- Turna, Y. (2022). Türkiye'de Göreli Yoksulluğa Neden Olan Faktörler: Yapay Zeka Tahmin Yöntemleri Uygulamaları, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Denizli.
- TÜİK, (2022). Yoksulluk ve Yaşam Koşulları İstatistikleri, (https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-202249746#:~:text=S%C3%BCrekli%20yoksulluk%20oran%C4%B1%20%14%2C0%20oldu&text=Buna%20g%C3%B6re%2C%202022%20y%C4%B1%20anket,artarak%20%14%2C0%20oldu.) (Erişim tarihi:11.10.2023)
- TÜİK, Hanehalkı İşgücü Araştırması Metodolojik Açıklama Dokümanı, (https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Haziran-2023-49374) Erişim tarihi: 03.10.2023.
- World Bank, (2020). Poverty&Equity Brief, (https://databankfiles.worldbank.org/public/ddpext_download/poverty/33EF03BB-9722-4AE2-ABC7-AA2972D68AFE/Global_POVEQ_TUR.pdf) Erişim tarihi: 11.10.2023

- Yılanıcı, V. (2009). Fisher Hipotezinin Türkiye İçin Sınanması: Doğrusal Olmayan Eşbütünleşme Analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23 (4): 205-213.
- Yıldırım, A. (2019), Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele, *İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi*, 1 (1), 15-33.
- Yücel, F. ve Yanar, R. (2005). Türkiye’de Cari İşlem Açıkları Sürdürülebilir mi? Zaman Serileri Perspektifinden Bir Bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2): 483-492.

Extended Summary

Poverty is a socio-economic and cultural problem that has been felt at different times and dimensions in almost every society throughout the ages. Although the history of poverty dates back to the first societies, the first poverty discussions in the modern sense have started to gain intensity since the 18th century. Poverty, which is defined as the inability of individuals and households to access the goods and services they need in order to sustain their lives due to many reasons such as health problems, economic, individual and social conditions, is encountered at different levels all over the world today. The impact of poverty is felt to different degrees in developed economies, transition economies and underdeveloped economies. Many factors such as the welfare level of the society, economic and fiscal policies, population status have a share in the differentiation of these degrees. Especially in developing and underdeveloped economies, poverty has become a more deeply felt and chronic problem with the consequences of globalisation and neo-liberal economic policies. These changes have turned poverty into a multidimensional problem. Especially macroeconomic imbalances created by these changes have caused poverty to become a fundamental problem in these societies. Factors such as the inability to adapt to the international integration expected to occur in the markets as a result of globalisation, the problems created by neo-liberal policies in working life and economy and the lack of protection of the affected segment have made poverty a multidimensional problem.

In Turkey, which is one of the countries in the stage of socio-economic development, the problem of poverty is seen as one of the most fundamental problems that have occupied the agenda for many years. The effects of globalisation and neo-liberal policies have created attempts to articulate with the capitalist structure in Turkey after 1980, and the resulting liberalisation tendencies have created adaptation problems in the markets. In addition, multifaceted changes such as problems in border security and intensive migration from rural areas to urban areas have been effective in making poverty visible in Turkey. In recent years, negative factors such as successive economic crises, epidemics and natural disasters, which have affected both the world in general and Turkey, have caused the poverty problem, which has not yet been overcome, to deepen. In addition to all these, factors such as the intensive wave of migration

towards Turkey due to wars in neighbouring countries, tensions in domestic and foreign policies, exchange rate fluctuations, and loss of confidence in the markets are among the reasons that trigger damage to the socio-economic structure. In addition to the reasons mentioned above, the low interest rate policy implemented in Turkey in recent years has led to a rapid and excessive increase in inflation. With high inflation, real wages have been eroded and therefore the purchasing power of individuals has started to decline. This situation has deeply affected the needy individuals of the society and the wage earners who have no capital other than their income.

In this study, the above-mentioned macroeconomic factors that trigger poverty in Turkey are emphasised. In the study, the relationship between poverty and interest rates and inflation rates is investigated. There are findings in the literature that low interest rate policy increases inflation and high inflation increases poverty by reducing purchasing power. In this study, which is based on the evaluation of this situation in the light of poverty, interest rates and inflation data for the period 2006-2022 in Turkey, the conceptual framework of poverty is firstly mentioned. The historical foundations of poverty are explained and different definitions of poverty in the literature are given. In the first part of the study, the concept of poverty is explained and inflation and interest rate, which are macroeconomic factors that cause poverty in Turkey, are emphasised. In addition, the relationship between inflation, interest rate and poverty is analysed in this section. In addition, in this section, the situation of poverty in Turkey is presented with numerical values and the situation is evaluated in the light of poverty data for the period 2006-2022. In this section, the rates of persistent poverty and material poverty in Turkey are analysed. In the light of the World Bank Report, Turkey's poverty profile is also evaluated at the global level.

The second part of the study consists of the literature related to the research topic. The purpose, methodology, findings and results of the scientific studies conducted in the world and in Turkey on the variables in question using similar methods with this study are given in this section.

Section 3 of the study consists of the econometric analysis part of the study. In this section, econometric modelling is performed to determine the cointegration and causality relationship between poverty, interest rates and inflation. The data on the variables are obtained from TurkStat and CBRT EEAS System. In the study, which is based on poverty, interest and inflation rates for the period 2006-2022 in Turkey, annual CPI values are taken into account in inflation rates and CBRT overnight lending rates are taken into account in interest rates. In the light of all this information, firstly unit root test was applied to the variables, Engle-Granger Cointegration Test was used to determine the cointegration relationship between the variables and Granger Causality Test was used to determine the causality relationship.

According to the results of the Engle-Granger Cointegration Test, a cointegration relationship was found between the variables. According to the Granger Causality Test results, no causality relationship was found between poverty and inflation, while a causality relationship was found between poverty and interest rate.

In the light of these findings, in the conclusion section of the study, it is determined that poverty, inflation and interest rates are in equilibrium together in the long run, that is, there is a cointegration relationship between the variables. In addition, the results obtained from the Granger Causality Test show that the direction of the causality relationship between poverty and interest rates in the period 2006-2022 in Turkey is from poverty rate to interest rate.

Strategic Research Academy ©

© Copyright of Journal of Current Researches on Social Science is the property of Strategic Research Academy and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.